

Обявяване на новия Европейски инструмент за мониторинг на човешките права и общата здравна грижа в психично-здравните институции и служби

Какво представлява инструментът на ИТНАСА?

В рамките на финансирането от Европейската комисия проект Институционално лечение, човешки права и грижи (ИТНАСА), беше създаден набор от инструменти от международен консорциум, съставен от представители от 15 държави-членки на Европейския съюз. Инструментът на ИТНАСА предлага ясен и практичен метод за осъществяване на мониторинг на човешките права и здравната грижа в психично-здравните структури. Той е проектиран съвместно от потребители на психично-здравни услуги, експерти в областта на човешките права, психиатри, психолози и социални работници. Впоследствие е тестван успешно „на терен“ на 87 места в рамките на 15 страни, обхващайки широк набор от психично-здравни институции и услуги с цел идентифициране на нарушения на човешки права и примери на добри практики в защитата, зачитането и спазването на правата на хората с психични увреждания.

Активно участие от страна на потребителите на услугите

Мнението и съветът на потребители на психично-здравни услуги бяха използвани и интегрирани във всички етапи от разработването на инструмента на ИТНАСА. Във фокус групите, проведени в страните, включени в проекта, взеха участие над 100 потребители с опит в пребиваването в една или повече от психично-здравните структури, изследвани от ИТНАСА. Повечето от дискусиите бяха фасилитирани от клиенти на услугите със сходен опит, а цялото изследване чрез фокус групи беше ръководено и анализирано също от потребител. Докладът му се вля директно в разработването на инструмента на ИТНАСА. Освен това, при всяко мониторинг-посещение на психично-здравна структура, беше въвличан и клиент на услугите, който помагаше за оценката. Преди започване на мониторинга, експертите преминаха през двудневно обучение в Будапеща, по-голямата част от което беше проведена от потребител. Това беше много ценно, тъй като е наивно да се мисли, че клиенти на психично-здравните услуги могат да се справят с подобна задача без сериозна подготовка. По време на визитите, мониториращите потребители изиграха пълноценна роля, концентрирайки се предимно върху това, което знаеха от личния си опит, като основните проблеми на изследването бяха човешките права и общата здравна грижа от гледна точка на живущите. В повечето случаи, потребителите бяха натоварени с анкетирането на резидентите на посещаваните институции и служби. Във Финландия, например, осем потребители се включиха в провеждането на мониторинговите посещения и тестването на полезността на инструмента. Един от тях сподели: *„Преживяването беше ценно, удовлетворяващо и научихме много. Отправната точка беше комбинирането на мониторинга на човешките права с опита да повлияем върху развитието на услугите... Аз съм още по-уверен в необходимостта от потребителски мониторинг, изследване и оценка.“* Накрая, в процеса на разработване на последната версия на инструмента, се включиха членове на Европейската мрежа на (бивши) потребители и оцелели след психиатрична грижа (ENUSP), които внесоха допълнителни подобрения в него.

Потребността от инструмента на ИТНАСА в Европа и ролята на мониториращите потребители

Хората в психично-здравните институции в Европа много често остават извън ползването, в условията на лоша система на контрол и оценка на човешките права и общата здравна грижа за обитателите. Тези лица са изключително уязвима група от населението, тъй като са изложени на риск от занемаряване или злоупотреба по отношение на основни житейски потребности, на граждански и политически права. С приемането на Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания през 2006г., международната общност направи важна стъпка напред по отношение на признаването и защитата на тези права, тъй като документът постави отговорността за посрещане на нуждите на всички лица с увреждания (включително и психични) върху обществото. Хората с увреждания не са *обект* на благотворителност или социална помощ, а *участници* с права. Използван по правилен начин, инструментариумът на ИТНАСА би могъл да предизвика желаната промяна. Потребителите, в ролята им на мониторинг експерти или изследователи, са от ключово значение за постигането на това, тъй като притежават „опит от първа ръка“ в пребиваването в институции, където има риск правата им да бъдат нарушени или качеството на общата здравна грижа да е със занижен стандарт. Затова, препоръчваме във всяка мониторинг визита, осъществявана според инструмента на ИТНАСА, да се включва потребител като мониторинг експерт и/ли изследовател, като не трябва да се забравя, че този човек трябва да бъде обучен по същия начин, както всеки друг мониторинг експерт.

На разположение са различни езикови версии

Инструментът на ИТНАСА вече е на разположение на следните езици: английски, български, гръцки, италиански, литовски, немски, румънски, словашки, турски, унгарски, фински, холандски, чешки

Данни за контакт и допълнителни източници

Пълна информация за инструмента на ИТНАСА, може да намерите в нашия уебсайт на адрес: <http://www.ithaca-study.eu/>, или пишете на Греъм Торникрофт (Graham Thornicroft) в Кралския колеж на Лондон (King's College London) на е-мейл: graham.thornicroft@kcl.ac.uk. За по-пълна обща картина по темата, може да видите:

1. Конвенцията за правата на хората с увреждания (<http://www.un.org/disabilities/>)
2. Център за застъпничество за правата на лица с умствени увреждания (<http://www.mdac.info/>)
3. Европейската мрежа на (бивши) потребители и оцелели след психиатрична грижа (ENUSP) (<http://www.enusp.org/>).